

Eva Sklenářová: Ušlechtilý zájem. Ženy v české archeologii v 19. a na počátku 20. století. Diplomová práce. Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2007. 92 s., vč. textových a obrazových příloh.

Posudek vedoucí diplomové práce

Ve své diplomové práci se Eva Sklenářová rozhodla objasnit postavení a úlohu žen v archeologii, otázku, která, až na výjimky (tou je i jedna původní česká monografie), nebyla dosud zpracována v naší ani v zahraniční literatuře. Jde o součást širšího problému postavení ženy ve společnosti, vědě a výzkumu "dlouhého" 19. století. Diplomantka se soustředila na obor, jehož specifika vzbudila poměrně výrazný pasivní i aktivní zájem žen. Geograficky je práce široce vymezena Evropou - kromě obyvatelk českých zemí se E. Sklenářová věnovala osudům Rusky Uvarovové, Němky Johannы Mestorfové, Angličanky Gertrudy Bellové.

Struktura spisu je dána pěti kapitolami, které na sebe logicky navazují. V prvních třech částech se autorka zamyslela nad výsledky dosavadního historického bádání o "ženské otázce" a objasnila kategorii *gender*. V druhé nastínila vývoj postavení žen ve společnosti od středověku do doby, v níž žena výdělečně pracující přestala být výjimkou, a přehledně uvedla možnosti dívčího vzdělání, přičemž akcentovala vzdělání univerzitní. Vzhledem k tomu, že tuto genezi sledovala, ovlivněna do češtiny přeloženou prací G. Bockové, jako "querelle des femmes", vyhnula se nebezpečí utonutí ve faktografii či interpretaci problému jako odvěkého boje žen za ta či ona práva.

Další část diplomové práce E. Sklenářové tvoří logický a stručný přehled vývoje dějin archeologie; k periodizaci zvolila přístup, jenž v Čechách nastínil Karel Sklenář už v sedmdesátých letech minulého století. Je tedy zřejmé, že aktivity bádajících dam spadají převážně do "období zápasu o pojetí syntézy", tedy do časů od 90. let 19. století do 1. světové války, kdy se vedle konzervativně pozitivistických přístupů prosazuje přístup etnografický, či, přesněji, antropologický. U této partie bychom možná přivítali odkazující poznámky; pokud se nemýlím, je zde pouze jedna.

Hlavní částí práce je pátá kapitola, nazvaná stručně "Ženy v archeologii". Za velmi cenné pokládám invenční hledání pohnutek, které sledované protagonistky k tomuto "ušlechtilému" zájmu přivedly: nejčastější byl vliv manžela (včetně oné veřejným míněním zdůrazňované povinnosti "stát manželovi po boku", a to i v jeho "starožitnickém" nadšení) či otce, důsledek obchodních aktivit či "pouze" osobní zaujetí. Uvedený přístup, doplňující o nové poznatky už známá fakta o způsobu trávení volného času a zájmových oblastech, umožnil kapitole strukturovat a pojmut ji současně jako příspěvek k prosopografii (L. Stone: Prosopography. *Daedalus* 100, 1971, s. 46 – 79): tyto - naštěstí nikoli bezejmenné aktérky - dovolily E. Sklenářové vytvořit kolektivní studii o průkopnicích na poli vědy, třebaže ne pokaždé šlo o skutečnou profesi. Ve středostavovském prostředí vystihla autorka zájem o archeologii jako součást společenského života - v českém prostředí snad i s nezbytným (zemsky i jazykově) patriotickým akcentem. V této kapitole vidím hlavní a originální přínos práce Evy Sklenářové.

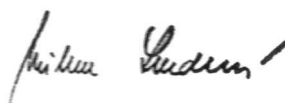
Práce vychází z odpovídající heuristické základny, obsahující většinu titulů, které v českých zemích k "dějinám žen" vyšly, tituly prací týkajících se dějin archeologie, jakož i kvalitní korpus archivních pramenů. Možná by bylo bývalo užitečné projít pozůstalost Elisy Schlikové uloženou v Rodinném archivu Schliků ve východočeském Zámrsku, zajímavá pro dané téma mohla být i pozůstalost Aloise Dyka nacházející se v Literárním archivu Památníku národního písemnictví.

Práci doplňují zajímavé a dobře zvolené obrazové přílohy, provázané s textem práce; z textových příloh se autorka omezila jen na několik dopisů vyměněných mezi E. Schlikovou a F. Palackým.

Eva Sklenářová užívá bohatých výrazových prostředků, vyjadřuje se jasně, zřetelně a čtivě. Formální pochybení jsou ve spise skutečně ojedinělá: rušivě působí předlouhý citát ze vzpomínek Jiřiny Felcmanové (s. 35 - 37), který by patřil spíše do přílohy; zbytečný je možná exkurz do života Boženy Němcové (kap. 5. 3. 5. 1), jejíž osudy jsou natolik známé, že by stačily odkazy na příslušné práce. Vyčleněním oddílu "Články" (s. 74 - 75) došlo ke konfúzi mezi tištěnými prameny a literaturou.

Práce Evy Sklenářové je založená na původním archivním materiálu, promyšlená a dobře strukturovaná, metodicky vychází z kvalitní odborné literatury. Je originální, zajímavá, odpovídá plně požadavkům kladeným na diplomovou práci. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou **v ý b o r n ě**.

V Hradci Králové, 13. 8. 2007

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.